

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні групи забезпечення
спеціальності
від «19» 05 2022 року
Протокол № 8

Голова групи Чугай А.В.

«УЗГОДЖЕНО»
Декан природоохоронного факультету
 Чугай А.В.

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ»

(назва навчальної дисципліни)

101 «Екологія»

(шифр та назва спеціальності)

Екологічний контроль та аудит. Екологія та охорона навколишнього середовища.
Екологічна безпека

(назва освітньої програми)

магістр

(рівень вищої освіти)

денна

(форма навчання)

2

(рік навчання)

3

(семестр навчання)

4/120

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

екзамен

(форма контролю)

Екологічного права і контролю. Сайт <http://dpt10s.odeku.edu.ua/>

(кафедра)

Одеса, 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<p>Мета</p>	<p>Ознайомлення студентів з практичними проблемами охорони та відтворення природних екосистем шляхом створення та розширення природно-заповідного фонду, державною політикою в галузі розвитку заповідної справи та основними напрямками цього розвитку, класифікацією природоохоронних територій на Україні, основними принципами збереження біологічного різноманіття та збереження генофонду та ценофонду, правовими основами організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об'єктів, розбудови екологічної мережі тощо</p>
<p>Компетентність</p>	<p>ОПП «Екологічний контроль і аудит» К14 Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог</p> <p>ОПП «Екологія та охорона навколишнього середовища» К15 Здатність використовувати принципи збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, створення екологічної мережі. К16 Сучасна обізнаність щодо національних та міжнародних програм та законодавчих актів формування екомережі різного ступеня організації.</p> <p>ОПП «Екологічна безпека» К29 Здатність використовувати принципи збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, створення екологічної мережі. К30 Сучасна обізнаність щодо національних та міжнародних програм та законодавчих актів формування екомережі різного ступеня організації.</p>
<p>Результат навчання</p>	<p>ОПП «Екологічний контроль і аудит» Р141 Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.</p> <p>ОПП «Екологія та охорона навколишнього середовища» Р151 Обирати критерії і розраховувати інтегральні індекси, оцінювати рівень забруднення довкілля для подальшого визначення чітких критеріїв при ідентифікації територій різного статусу охорони. Р162 Аналізувати об'єкти природного середовища різного ступеня та статусу охорони, застосовувати класифікацію</p>

	<p>екосистем як імперативу Національної екомережі України.</p> <p>ОПП «Екологічна безпека»</p> <p>R291 Обирати критерії і розраховувати інтегральні індекси, оцінювати рівень забруднення довкілля для подальшого визначення чітких критеріїв при ідентифікації територій різного статусу охорони.</p> <p>R302 Аналізувати об'єкти природного середовища різного ступеня та статусу охорони, застосовувати класифікацію екосистем як імперативу Національної екомережі України.</p>
Базові знання	<ol style="list-style-type: none"> 1. основні напрямки державної політики в галузі розвитку заповідної справи; 2. класифікацію природно-заповідного фонду і особливості окремих категорій ПЗФ; 3. порядок створення та оголошення об'єктів ПЗФ; 4. принципи управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду; 5. відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.
Базові вміння	<ol style="list-style-type: none"> 1. вільно орієнтуватись у положеннях нормативно-правових документів щодо порядку затвердження та змісту Положення про території та об'єкти ПЗФ України, порядку оголошення водно-болотних угідь міжнародного значення, охоронних зобов'язань та охоронних знаків; 2. вільно орієнтуватись у положеннях Концепції збереження біологічного різноманіття, положеннях законодавства про Червону і Зелену книгу України; 3. розраховувати збитки, викликані порушенням природоохоронного законодавства у межах територій природно-заповідного фонду та розраховувати розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин та рослин, занесеним до Червоної книги України.
Базові навички	
Пов'язані силлабуси	-
Попередня дисципліна	-
Наступна дисципліна	-
Кількість годин	лекції: 28 год.; практичні заняття: 14 год.; самостійна робота студентів: 78 год.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-Л1	Теорія заповідної справи <ul style="list-style-type: none"> • Тема 1 Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками • Тема 3. Режим територій та об'єктів ПЗФ • Тема 2: Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ 	3	3
		5	
			3
		5	3
ЗМ-Л2	Практичні аспекти заповідної справи <ul style="list-style-type: none"> • Тема 1. Практика відтворення природних екосистем • Тема 2. Практика збереження біорозмаїття • Тема 3. Природні комплекси України, їх представленість в ПЗФ • Тема 4. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи 	4	3
		4	3
			3
		4	
		3	3
	Разом:	28	21

Консультації: Бургаз О.А., згідно з графіком консультацій, затвердженого на засіданні кафедри.

2.2. Практичні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-П1	<ul style="list-style-type: none"> • Тема 1 Загальна характеристика природно-заповідного фонду адміністративного або природного району • Тема 2 Розрахунок загальних показників оцінки природно-заповідного фонду • Тема 3 Розрахунок та проектування охоронних зон природних територій особливої охорони • Тема 4 Компенсація за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України • Тема 5 Обчислювання розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів ПЗФ України 	2	4
		4	7
		4	8
		2	4
		2	4

	Разом:	14	27
--	--------	----	----

Консультації: Бургаз О.А., згідно з графіком консультацій, затвердженого на засіданні кафедри.

2.3. Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення
ЗМ-Л1	• Підготовка до лекційних занять	9	1 – 4 тиждень
	• Написання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий)	5	4 тиждень
ЗМ-Л2	• Підготовка до лекційних занять	12	4 – 7 тиждень
	• Написання модульної тестової контрольної роботи (обов'язковий)	5	7 тиждень
ЗМ-П1	• Захист практичних робіт (обов'язковий)	27	1 – 7 тиждень
	Підготовка до екзамену	20	
	Разом:	78	

2.3.1. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л1, ЗМ-Л2.

Організація контролю знань студентів побудована за накопичувально-модульним принципом згідно вимог діючого в університеті Положення «Про проведення підсумкового контролю знань студентів». Підсумковим контролем є екзамен.

З *теоретичного* курсу навчальної дисципліни студент повинен бути готовим відповідати на усні запитання лектора під час лекційних занять; надати письмові відповіді на 20 запитань варіанту модульного контрольного завдання.

Завдання модульних контрольних робіт складені у тестову вигляді закритого типу.

Формами контролю засвоєння теоретичних знань є усне опитування під час лекційних занять (поточний контроль), модульні контрольні роботи за змістовними модулями (внутрішньо семестровий контроль) та написання екзаменаційної роботи (підсумковий контроль).

Варіанти модульних контрольних робіт містять двадцять запитань у тестовому вигляді. Кожна вірна відповідь оцінюється у 1 бал. Максимальна кількість балів за виконаний варіант модульної контрольної роботи становить 20 балів. Загальна сума балів за лекційний курс становить 40 балів.

2.3.2. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-ПІ.

Формою контролю практичного модулю є опитування на практичному занятті за результатами виконання практичних робіт – максимальна кількість балів – 10 за кожне заняття, (всього 5 занять). Сумарна кількість балів становить 50 балів.

Загальна максимальна кількість балів з дисципліни «Теорія і практика заповідної справи», яку студент може отримати, складає 90 балів.

До іспиту допускаються студенти, у яких фактична сума накопичення за семестр балів за практичну складає не менше 50% (25 балів)

Білету для екзамену формуються у вигляді тестових завдань закритого типу та містять 20 запитань. Студент повинен вибрати правильну відповідь з декількох запропонованих. Загальний бал екзаменаційної роботи еквівалентний відсотку правильних відповідей із загального обсягу питань екзаменаційної роботи. Максимальна кількість балів за екзаменаційну роботу складає 20 балів.

2.3.3 Методика та оцінювання підсумкового заходу з дисципліни «Теорія і практика заповідної справи»

Формою підсумкового семестрового контролюючого заходу з обов'язкової навчальної дисципліни «Теорія і практика заповідної справи» є Іспит. Підсумковий контроль (іспит) з дисципліни проводиться в період заліково-екзаменаційної сесії і складається з тестових завдань закритого типу, які потребують від студента вибору правильних відповідей запропонованих у запитанні.

Білету для екзамену формуються у вигляді тестових завдань закритого типу та містять 20 запитань. Студент повинен вибрати правильну відповідь з декількох запропонованих. Загальний бал екзаменаційної роботи еквівалентний відсотку правильних відповідей із загального обсягу питань екзаменаційної роботи. Максимальна кількість балів за екзаменаційну роботу складає 20 балів.

Тестові питання формуються по всьому переліку сформованих у навчальній дисципліні знань (в першу чергу базової компоненти), а їх загальна кількість складає 20 завдань. Повна правильна відповідь на 1 тестове завдання оцінюється у 1 бал. Оцінка успішності виконання студентом цього заходу здійснюється у формі кількісної оцінки (бал успішності) та максимально складає 20 балів. Перехід від кількісної оцінки до якісної оцінки здійснюється за 4-х бальною системою відповідно до наступної шкали - за правильну відповідь: на 18-20 тестів, це 18-20 балів (90-100%) – «відмінно»; на 15-17 тестів, це 15-17 балів (74-89%) – «добре»; на 12-14 тестів, це 60-70 балів (60-73%) – «задовільно»; на менш ніж 12 тестів, це менше 12 балів (<60%) – «незадовільно».

Загальна максимальна кількість балів з дисципліни «Теорія і практика заповідної справи», яку студент може отримати, складає 90 балів.

До іспиту допускаються студенти, у яких фактична сума накопичення за семестр балів за практичну складає не менше 50% (25 балів)

Шкала відповідності оцінок за національною системою та системою ЄКТАС

Шкала відповідності оцінок за національною системою та системою ЄКТАС

За шкалою ECTS	За національною системою		Бал успішності
	для іспиту	критерії	
A	5 (відмінно)	Відмінно – блискуча робота з незначними помилками	90–100
B	4 (добре)	Дуже добре – вище середнього стандарту, але з деякими поширеними помилками	82–89,9
C	4 (добре)	Добре – загалом добра робота, але з помітними помилками	74–81,9
D	3 (задовільно)	Задовільно - пристойно, але із значними помилками	64–73,9
E	3 (задовільно)	Достатньо – задовольняє мінімальним вимогам	60–63,9
FX	2 (незадовільно)	Не прийнято – з можливістю перескладання	35–59,9
F	2 (незадовільно)	Не прийнято з обов'язковим повторним курсом	1–34,9

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Модуль ЗМ-Л1 «Теорія заповідної справи».

3.1.1. Повчання

Тема 1.Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: категорії та типи об'єктів ПЗФ. Література [1, 6, 9, 10, 11, 35, 38].

Тема 2.Режим територій та об'єктів ПЗФ.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: мета створення,статус,завдання,структуру територій, вимоги щодо охорони природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, штучно створених територій ПЗФ. Література [1, 6, 9, 10, 11, 35, 38].

Тема 3.Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: підготовка та подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ; порядок утвердження клопотань для об'єктів загальнодержавного та місцевого значення; охоронне зобов'язання як юридична основа функціонування об'єктів ПЗФ; резервування територій; державний кадастр територій та об'єктів ПЗФ. Література [1, 5, 6, 9, 11, 22].

3.1.2. Питання для самоперевірки

Тема 1.Класифікація об'єктів ПЗФ за різними ознаками.

1. *Які категорії територій та об'єктів ПЗФ встановлені законодавством України?*
2. *Які категорії територій та об'єктів ПЗФ мають природне походження?*
3. *Які категорії територій та об'єктів ПЗФ є штучноствореними (перелічити)?*

Тема 3.Режим територій та об'єктів ПЗФ.

1. *Статус та завдання природних заповідників.*
2. *Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників.*
3. *Статус та завдання біосферних заповідників.*
4. *Структура території та особливості управління біосферними заповідниками.*
5. *Статус та завдання національних природних парків.*

6. Структура території та вимоги одо охорони природних комплексів та об'єктів національних природних парків.
7. *Статус та завдання регіональних ландшафтних парків.*
8. *Статус та завдання заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.*
11. *Статус та завдання ботанічних садів.*
12. Структура території та вимоги щодо режиму ботанічних садів.
13. *Статус та завдання дендрологічних парків.*
14. *Статус і завдання зоологічних парків.*
15. Структура території та вимоги щодо режиму зоологічних парків.
16. *Статус і завдання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.*

Тема 3. Порядок створення і оголошення об'єктів ПЗФ.

1. *Критерії значимості природних територій для їх віднесення до територій та об'єктів ПЗФ.*
2. *Зміст клопотання про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення.*
3. *Порядок подання та затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.*
4. *Порядок подання та затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.*
5. Зміст та основні вимоги до оформлення Положень про території та об'єкти ПЗФ України.
6. *Завдання резервування цінних природних територій з метою наступного створення нових територій та об'єктів ПЗФ.*
7. Які види діяльності забороняються на територіях, що резервуються з метою подальшого заповідання?
8. Що таке охоронне зобов'язання, ким та з якою метою воно складається?

3.2. Модуль ЗМ-Л2 «Практичні аспекти заповідної справи».

3.2.1. Повчання

Тема 1. Практика відтворення природних екосистем

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: сучасна мережа природно-заповідного фонду в Україні; проблеми відтворення природних екосистем; основні засади і перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні. Література [1, 3, 6, 9, 10, 39].

Тема 2. Практика збереження біорозмаїття.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: сучасні концепції збереження біорозмаїття; водно-болотні угіддя, їх роль у збереженні біорозмаїття; Порядок надання статусу водно-болотних угідь, підготовка обґрунтовуючих документів; створення екологічних коридорів, як основи для

збереження біорозмаїття, особливості мережі заповідання для різних фізико-географічних умов. Література [1, 3, 4, 6, 9, 10, 18, 19, 39].

Тема 3. Природні комплекси України, їх представленість в ПЗФ.

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: основні природно-ландшафтні комплекси України; засади збереження рослинного і тваринного світу; особливості спеціального використання об'єктів тваринного і рослинного світу на територіях ПЗФ та занесених до Червоної книги України; Закон «Про Червону книгу України»; Положення про Зелену книгу України. Європейський Червоний список. Література [1, 10, 14-17, 21, 26].

Тема 4. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи

При вивченні теми звернути особливу увагу на такі питання: участь України в конвенціях по охороні довкілля; роль міжнародних та вітчизняних громадських організацій у розвитку заповідної справи в Україні; проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні. Література [1, 3, 6, 8, 9, 11, 27-31, 33].

3.2.2. Питання для самоперевірки

Тема 1. Практика відтворення природних екосистем

1. Основні чинники інтенсифікації антропогенного впливу на природні екосистеми.
2. *Структура та склад сучасного природно-заповідного фонду України.*
3. *Законодавче регулювання питань розбудови та функціонування екологічної мережі. Що таке екологічна мережа?*
4. *Структурні елементи екологічної мережі та їх складові.*
5. Управління в сфері формування, збереження та використання екологічної мережі.
6. Сучасний стан розбудови екологічної мережі України.
7. Існуючі проблеми відтворення природних екосистем.
8. *Основні перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні з урахуванням світового досвіду.*

Тема 2. Практика збереження біорозмаїття.

1. *Нормативно-правова база охорони біологічного різноманіття України.*
2. *Мета Концепції збереження біологічного різноманіття України.*
3. *Засоби реалізації та основні напрями діяльності у сфері збереження біологічного різноманіття.*
4. Якими міжнародними нормативно-правовими актами регулюються питання збереження біологічного різноманіття?
5. *Поняття водно-болотних угідь, та особливості їх значимості для*

збереження біологічного різноманіття.

6. Порядок включення водно-болотних угідь в загальнодержавну мережу.

7. Порядок ведення паспортів водно-болотних угідь та оформлення охоронних зобов'язань.

8. *Порядок оголошення територій водно-болотними угіддями загальнодержавного значення.*

9. *Поняття екологічних коридорів та їх роль в збереженні біологічного різноманіття.*

10. Вплив фізико-географічних умов на особливості заповідання.

Тема 3. Природні комплекси України, їх представленість в ПЗФ.

1. *Представленість основних природно-ландшафтних комплексів в складі ПЗФ України.*

2. *Правове регулювання охорони рослинного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».*

3. *Правове регулювання охорони тваринного світу. Основні положення Закону України «Про тваринний світ».*

4. Принципи використання природних рослинних ресурсів.

5. Принципи використання природних тваринних ресурсів.

6. Порядок встановлення лімітів та видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів в межах територій і об'єктів ПЗФ.

7. *Основні положення законодавства про Червону книгу України.*

8. Які існують категорії видів рослинного та тваринного світу, що заносяться до Червоної книги?

9. Порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України.

10. *Основні положення законодавства про Зелену книгу України.*

11. Які існують угруповання рослин, що заносяться до Зеленої книги?

12. *Особливості Європейського Червоного списку.*

Тема 4. Міжнародна діяльність в галузі заповідної справи

1. *Функції та принципи міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.*

2. *Основні міжнародні природоохоронні конвенції та стратегії.*

3. *Участь міжнародних організацій в правовому регулюванні питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.*

4. Участь вітчизняних організацій в справі розвитку заповідної справи в Україні.

5. Основні проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні.

3.3 Питання до практичних занять модуля ЗМ-П1

Тема 1. Загальна характеристика природно-заповідного фонду адміністративного бо природного району

1. *Що таке особливо охоронні території?*
2. *Дати визначення поняттю «екологічні ядра» стосовно особливо охоронних територій.*
3. *Дати визначення поняттю «екологічні коридори» стосовно особливо охоронних територій.*
4. *Дати визначення поняттю «буферні зони» стосовно особливо охоронних територій.*

Тема 2. Розрахунок загальних показників оцінки природно-заповідного фонду

1. *Яким чином проводиться розрахунок «відсотку заповідності території» адміністративного (природного) району?*
2. *Як розраховується «відсоток суворої заповідності» території адміністративного (природного) району?*
3. *Як розраховується «ступінь розчленованості (інсуляризованості) ПЗФ» адміністративного (природного) району?*
4. *Методика визначення рівномірності розподілу природно-заповідного фонду по певній території.*
5. *Надання характеристики якісного складу територій та об'єктів ПЗФ адміністративного (природного) району.*

Тема 3. Розрахунок та проектування охоронних зон природних територій особливої охорони

1. *Поняття охоронної зони об'єктів ПЗФ.*
2. *Що таке водоохоронна зона?*
3. *Основні підходи визначення водоохоронних зон.*
4. *Що таке прибережна смуга?*

Тема 4. Компенсація за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України

1. *Заякі порушення встановлені таксидля обчислення розміру шкоди, заподіяної видам тварин і рослин, занесених до Червоної книги України?*
2. *Хто є платниками компенсації за добування (збирання), видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України?*
3. *На які категорії поділяються тварини та рослини, занесені до Червоної Книги України?*

Тема 5. Обчислювання розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів ПЗФ України

1. Для яких видів порушень встановлені такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної природним комплексам територій та об'єктів природно-заповідного фонду юридичними і фізичними особами?

2. Який орган здійснює обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавств а у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України?

3. Що є незаконною рубкою деревних видів рослин і таких, що мають здерев'яніле стебло?

4. Що є незаконним добуванням (знищенням) тварин?

5. Що є незаконним використанням (знищенням або пошкодженням) трав'яного покриву в результаті сінокосіння та випасання худоби?

6. Що є незаконним збором (або знищенням)рослин?

4. ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПОТОЧНОГО, ПІДСУМКОВОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л1

№	Питання	Джерело	Стор.
1.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ встановлені законодавством України?</i>	1 6	15 25
2.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ мають природне походження?</i>	9 10	17 31
3.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ є штучно створеними (перелічити)?</i>	35 38	26 32
4.	<i>Статус природних заповідників.</i>	1	27
5.	<i>Завдання природних заповідників.</i>	1	27
6.	<i>Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників.</i>	6 9	42 30
7.	<i>Статус біосферних заповідників.</i>	10	46
8.	<i>Завдання біосферних заповідників.</i>	10	46
9.	<i>Структура території біосферними заповідниками.</i>	38	51
10.	<i>Особливості управління біосферними заповідниками.</i>	38	51
11.	<i>Статус національних природних парків.</i>	35	30
12.	<i>Завдання національних природних парків.</i>	35	30
13.	<i>Структура території та вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів національних природних парків.</i>	38	55
14.	<i>Статус регіональних ландшафтних парків.</i>	6	46
15.	<i>Завдання регіональних ландшафтних парків.</i>	6	46
16.	<i>Статус заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.</i>	9	32
17.	<i>Завдання заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.</i>	9	32
18.	<i>Статус ботанічних садів.</i>	9	35
19.	<i>Завдання ботанічних садів.</i>	9	35
20.	<i>Структура території та вимоги щодо режиму ботанічних садів.</i>	9	38
21.	<i>Статус дендрологічних парків.</i>	10	55
22.	<i>Завдання дендрологічних парків.</i>	10	55
23.	<i>Статус зоологічних парків.</i>	10	58
24.	<i>Завдання зоологічних парків.</i>	10	58
25.	<i>Структура території та вимоги щодо режиму зоологічних парків.</i>	10	61
26.	<i>Статус і завдання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.</i>	6	52
27.	<i>Критерії значимості природних територій для їх віднесення до територій та об'єктів ПЗФ.</i>	5	42
28.	<i>Зміст клопотання про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення.</i>	6	102
29.	<i>Порядок подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.</i>	9	50
30.	<i>Порядок затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.</i>	9	50
31.	<i>Порядок подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.</i>	1	90
32.	<i>Порядок затвердження клопотань про створення чи оголошення</i>	1	90

	<i>територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.</i>		
33.	Зміст Положень про території та об'єкти ПЗФ України.	22	
34.	Основні вимоги до оформлення Положень про території та об'єкти ПЗФ України.	22	
35.	<i>Завдання резервування цінних природних територій з метою наступного створення нових територій та об'єктів ПЗФ.</i>	6	129
36.	Які види діяльності забороняються на територіях, що резервуються з метою подальшого заповідання?	9	64
37.	Умови проведення наукових досліджень на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду?	13	
38.	Що таке охоронне зобов'язання?	9	68
39.	Ким складається охоронне зобов'язання?	9	68
40.	З якою метою складається охоронне зобов'язання?	9	68

4.2. Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л2

№	Питання	Джерело	Стор.
1.	Основні чинники інтенсифікації антропогенного впливу на природні екосистеми.	2 7	11 22
2.	<i>Структура сучасного природно заповідного фонду України.</i>	4, 6	
3.	<i>Склад сучасного природно заповідного фонду України.</i>	4, 6	
4.	<i>Законодавче регулювання питань розбудови та функціонування екологічної мережі.</i>	15	
5.	<i>Що таке екологічна мережа?</i>	15	
6.	<i>Структурні елементи екологічної мережі та їх складові.</i>	14-15 20	
7.	Управління в сфері формування, збереження та використання екологічної мережі.	8	58
8.	Сучасний стан розбудови екологічної мережі України.	14, 26 34	155
9.	Існуючі проблеми відтворення природних екосистем.	1	166
10.	<i>Основні перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні з урахуванням світового досвіду.</i>	10	43
11.	<i>Нормативно-правова база охорони біологічного різноманіття України.</i>	3, 30, 34 8	69
12.	<i>Мета Концепції збереження біологічного різноманіття України.</i>	8	74
13.	<i>Засоби реалізації збереження біологічного різноманіття.</i>	8	82
14.	<i>Основні напрями діяльності у сфері збереження біологічного різноманіття.</i>	8	82
15.	Якими міжнародними нормативно-правовими актами регулюються питання збереження біологічного різноманіття?	8	103
16.	Поняття водно-болотних угідь, та особливості їх значимості для збереження біологічного різноманіття.	4	15
17.	Порядок включення водно-болотних угідь в загальнодержавну мережу.	4	54
18.	Порядок ведення паспортів водно-болотних угідь та оформлення охоронних зобов'язань.	4	70
19.	<i>Порядок оголошення територій водно-болотними угіддями загальнодержавного значення.</i>	4 21	88

20.	<i>Поняття екологічних коридорів та їх роль в збереженні біологічного різноманіття.</i>	3 31	42
21.	<i>Вплив фізико-географічних умов на особливості заповідання.</i>	5	38
22.	<i>Представленість основних природно-ландшафтних комплексів в складі ПЗФ України.</i>	5	42
23.	<i>Правове регулювання охорони рослинного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».</i>	16	
24.	<i>Правове регулювання охорони тваринного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».</i>	17	
25.	<i>Принципи використання природних рослинних ресурсів.</i>	16	
26.	<i>Принципи використання природних тваринних ресурсів.</i>	17	
27.	<i>Порядок встановлення лімітів та видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів в межах територій і об'єктів ПЗФ.</i>	22, 27, 28	
28.	<i>Основні положення законодавства про Червону книгу України.</i>	16	
29.	<i>Категорії видів тваринного світу, що заносяться до Червоної книги?</i>	16	
30.	<i>Категорії видів рослинного світу, що заносяться до Червоної книги?</i>	16	
31.	<i>Порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України</i>	23, 27 39	166
32.	<i>Основні положення законодавства про Зелену книгу України.</i>	18, 19	
33.	<i>Які існують угруповання рослин, що заносяться до Зеленої книги?</i>	5	50
34.	<i>Особливості Європейського Червоного списку.</i>	29-31 35	112
35.	<i>Функції міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>	7	47
36.	<i>Принципи міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>		
37.	<i>Основні міжнародні природоохоронні конвенції та стратегії.</i>	3 7 28-33	15 96
38.	<i>Участь міжнародних організацій в правовому регулюванні питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>	7	220
39.	<i>Участь вітчизняних організацій в справі розвитку заповідної справи в Україні.</i>	7	233
40.	<i>Основні проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні.</i>	7	242

4.4. Тестові завдання до екзамену

№	Питання	Джерело	Стор.
1.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ встановлені законодавством України?</i>	1	15
		6	25
2.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ мають природне походження?</i>	9	17
		10	31
3.	<i>Які категорії територій та об'єктів ПЗФ є штучно створеними (перелічити)?</i>	35	26
		38	32

4.	<i>Статус природних заповідників.</i>	1	27
5.	<i>Завдання природних заповідників.</i>	1	27
6.	Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів природних заповідників.	6 9	42 30
7.	<i>Статус біосферних заповідників.</i>	10	46
8.	<i>Завдання біосферних заповідників.</i>	10	46
9.	Структура території біосферними заповідниками.	38	51
10.	Особливості управління біосферними заповідниками.	38	51
11.	<i>Статус національних природних парків.</i>	35	30
12.	<i>Завдання національних природних парків.</i>	35	30
13.	Структура території та вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів національних природних парків.	38	55
14.	<i>Статус регіональних ландшафтних парків.</i>	6	46
15.	<i>Завдання регіональних ландшафтних парків.</i>	6	46
16.	<i>Статус заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.</i>	9	32
17.	<i>Завдання заповідних урочищ, заказників та пам'яток природи.</i>	9	32
18.	<i>Статус ботанічних садів.</i>	9	35
19.	<i>Завдання ботанічних садів.</i>	9	35
20.	Структура території та вимоги щодо режиму ботанічних садів.	9	38
21.	<i>Статус дендрологічних парків.</i>	10	55
22.	<i>Завдання дендрологічних парків.</i>	10	55
23.	<i>Статус зоологічних парків.</i>	10	58
24.	<i>Завдання зоологічних парків.</i>	10	58
25.	Структура території та вимоги щодо режиму зоологічних парків.	10	61
26.	<i>Статус і завдання парків-пам'яток садово-паркового мистецтва.</i>	6	52
27.	<i>Критерії значимості природних територій для їх віднесення до територій та об'єктів ПЗФ.</i>	5	42
28.	<i>Зміст клопотання про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення.</i>	6	102
29.	<i>Порядок подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.</i>	9	50
30.	<i>Порядок затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення.</i>	9	50
31.	<i>Порядок подання клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.</i>	1	90
32.	<i>Порядок затвердження клопотань про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ місцевого значення.</i>	1	90
33.	Зміст Положень про території та об'єкти ПЗФ України.	22	
34.	Основні вимоги до оформлення Положень про території та об'єкти ПЗФ України.	22	
35.	<i>Завдання резервування цінних природних територій з метою наступного створення нових територій та об'єктів ПЗФ.</i>	6	129
36.	Які види діяльності забороняються на територіях, що резервуються з метою подальшого заповідання?	9	64
37.	Умови проведення наукових досліджень на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду?	13	
38.	Що таке охоронне зобов'язання?	9	68
39.	Ким складається охоронне зобов'язання?	9	68
40.	З якою метою складається охоронне зобов'язання?	9	68

41.	Основні чинники інтенсифікації антропогенного впливу на природні екосистеми.	2 7	11 22
42.	<i>Структура сучасного природно заповідного фонду України.</i>	4, 6	
43.	<i>Склад сучасного природно заповідного фонду України.</i>	4, 6	
44.	<i>Законодавче регулювання питань розбудови та функціонування екологічної мережі.</i>	15	
45.	<i>Що таке екологічна мережа?</i>	15	
46.	<i>Структурні елементи екологічної мережі та їх складові.</i>	14-15 20	
47.	Управління в сфері формування, збереження та використання екологічної мережі.	8	58
48.	Сучасний стан розбудови екологічної мережі України.	14, 26 34	155
49.	Існуючі проблеми відтворення природних екосистем.	1	166
50.	<i>Основні перспективи розвитку природно-заповідного фонду в Україні з урахуванням світового досвіду.</i>	10	43
51.	<i>Нормативно-правова база охорони біологічного різноманіття України.</i>	3, 30, 34 8	69
52.	<i>Мета Концепції збереження біологічного різноманіття України.</i>	8	74
53.	<i>Засоби реалізації збереження біологічного різноманіття.</i>	8	82
54.	<i>Основні напрями діяльності у сфері збереження біологічного різноманіття.</i>	8	82
55.	Якими міжнародними нормативно-правовими актами регулюються питання збереження біологічного різноманіття?	8	103
56.	Поняття водно-болотних угідь, та особливості їх значимості для збереження біологічного різноманіття.	4	15
57.	Порядок включення водно-болотних угідь в загальнодержавну мережу.	4	54
58.	Порядок ведення паспортів водно-болотних угідь та оформлення охоронних зобов'язань.	4	70
59.	<i>Порядок оголошення територій водно-болотними угіддями загальнодержавного значення.</i>	4 21	88
60.	<i>Поняття екологічних коридорів та їх роль в збереженні біологічного різноманіття.</i>	3 31	42
61.	Вплив фізико-географічних умов на особливості заповідання.	5	38
62.	<i>Представленість основних природно-ландшафтних комплексів в складі ПЗФ України.</i>	5	42
63.	<i>Правове регулювання охорони рослинного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».</i>	16	
64.	<i>Правове регулювання охорони тваринного світу. Основні положення Закону України «Про рослинний світ».</i>	17	
65.	Принципи використання природних рослинних ресурсів.	16	
66.	Принципи використання природних тваринних ресурсів.	17	
67.	Порядок встановлення лімітів та видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів в межах територій і об'єктів ПЗФ.	22, 27, 28	
68.	<i>Основні положення законодавства про Червону книгу України.</i>	16	
69.	Категорії видів тваринного світу, що заносяться до Червоної книги?	16	
70.	Категорії видів рослинного світу, що заносяться до Червоної книги?	16	

71.	Порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України	23, 27 39	166
72.	<i>Основні положення законодавства про Зелену книгу України.</i>	18, 19	
73.	Які існують угруповання рослин, що заносяться до Зеленої книги?	5	50
74.	<i>Особливості Європейського Червоного списку.</i>	29-31 35	112
75.	<i>Функції міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>	7	47
76.	<i>Принципи міжнародного права з питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>		
77.	<i>Основні міжнародні природоохоронні конвенції та стратегії.</i>	3 7 28-33	15 96
78.	<i>Участь міжнародних організацій в правовому регулюванні питань збереження біологічного різноманіття та функціонування природоохоронних територій.</i>	7	220
79.	Участь вітчизняних організацій в справі розвитку заповідної справи в Україні.	7	233
80.	Основні проекти міжнародних фондів по відтворенню природних комплексів в Україні.	7	242

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література:

1. Андронов В.А., Варивода Є.О., Тітенко Г.В. Заповідна справа навчальний посібник. - Харків: НУЦЗУ, 2012. -355 с.
2. Борейко В.Е. История заповідного дела на Украине. – К: Киевский еколого-культурный центр, 1995.–
3. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. Посібник – К., Авалон,1998. – 52 с.
4. Водно-болотні угіддя України. Довідник /Під ред. Марушевського Г.Б., Жарук І.С. – К.: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2006.– 312 с.
5. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду / О. Василюк, А. Драпалюк, Г. Парчук, Д. Ширяєва. За заг. редакцією О. Кравченко — Львів, 2015, 80с.

Законодавчі та нормативно-правові документи:

6. Гродзинський М.Д. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. / За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: 2003. – 306с.
7. Європейське право навколишнього середовища. Навчальний посібник. /Під ред. Микиєвича М.М., Андрусевича Н.І., Будякової Т.О. Львів, 2004 – 256с.
8. Збереження біорізноманіття і створення мережі: Інформаційний довідник. / Під ред. Марушевського Г.Б., Мельничука В.П., Костюшина В.А. / – Київ: Wetlands International Black Sea Programme, 2008.– 168 с.
9. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: Навч. посіб. / Під ред. Поповича С.Ю.-К.: Арістей, 2007. – 480 с.
10. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., СОЛОДКИЙ В.Д., МАСІКЕВИЧ Ю.Г., ШАПОРЕВ В.П., МОІСЕЄВ В.Ф. Заповідна справа: Навч. посібник. - Харків: НТУ, 2002. - 240с.
11. www.library-odeku.16mb.com
12. eprints.library.odeku.edu.ua
13. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». / Верховна Рада України; Закон від 16.06.1992р. №2456-ХІІ. – Режим доступу:– <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
14. Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» / Верховна Рада України; Закон від 21.09.2000р. №1989-ІІІ. – Режим доступу: – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>.
15. Закон України «Про екологічну мережу України» / Верховна Рада України; Закон від 24.06.2004р. №1864-ІV. – Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>.
16. Закон України «Про Червоний список України». / Верховна Рада України; Закон від 07.02.2002р. р.№3055-ІІІ. – Режим доступу: – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>.
17. Закон України «Про тваринний світ». / Верховна Рада України; Закон від

13.12.2001р. №2894-III – Режим доступу:–
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2894-14/>

18. Закон України «Про рослинний світ». / Верховна Рада України; Закон від 09.04.1999 р.№591-XIV. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591-14>.

19. Постанова КМУ «ПроЗелену книгу України» від 29.08.2002р. №1286./Верховна Рада України. – Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-%D0%BF>.

20. Постанова КМУ «Про Концепцію збереження біологічногорізноманіття України» від 12.05.1997 №439. / Верховна Рада України. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/439-97-%D0%BF>.

21. Постанова КМУ «Про Порядок надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення» від 29.08.2002р. №1287./ Верховна Рада України. – Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1287-2002-%D0%BF>.

22. Постанова КМУ «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд» від 24.07.2013р. №541. / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-%D0%BF>.

23. Постанова КМУ «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)» від 7.11.2012р. №1030. / Верховна Рада України. – Режим доступу: – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF>.

24. Указ Президента України «Про резервування для наступного заповідання цінних природних територій» від 10.03.1994р. №79/94. / Верховна Рада України. Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79/94>.

25. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Методичні рекомендації щодо розробки положень про території та об'єкти природно-заповідного фонду України» від 12.07.2013 №309./Міністерство екології та природних ресурсів України. – Режим доступу:– <http://old.menr.gov.ua/normakty/normakty-2013/60-9/acts/513-nakaz-vid-12-07-2013-309-pro-zatverdzhennia-metodychnykh-rekomendatsii>.

26. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» від 16.02.2005 №67. / Верховна Рада України. Режим доступу: – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0298-05>.

27. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про застосування порядку встановлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення» від 24.01.2008 р. №27. /Верховна Рада України. – Режим доступу:– <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0117-08>.

28. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, форм клопотання та бланків дозволів на таке добування» від 01.02.1993 р.№3

29. Конвенція про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі(Берн, Швейцарія, 1979 р.).

30. Конвенція про біологічне різноманіття (Ріо-де-Жанейро, Бразилія,1992р.).

31. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин. Прийнята 23 червня 1979 року у Бонні. Ратифікована Законом України від 19 березня 1999 року №535-XIV. – Режим доступу: [-http://redbook-ua.org/page/convention-on-migratory-species](http://redbook-ua.org/page/convention-on-migratory-species).

32. Директива щодо збереження диких птахів (Council Directive 79/409/EE Contheconservation of wild birds) // Сайт «Пернаті друзі». Пташиний світ України. Режим доступу: [-http://pernatidruzi.org.ua/conv.php?convid=10](http://pernatidruzi.org.ua/conv.php?convid=10).

33. Директива щодо збереження природних типів оселищ та природної фауни і флори (Council Directive 92/43/EE Contheconservation of natural habitatsand of wild fauna and flora). – Режим доступу: – http://awsassets.panda.org/downloads/brochure_on_support_of_the_council_directive_92_43_eec.pdf.

Додаткова література:

34. Оселищна концепція збереження біорізноманіття: базові документи Європейського Союзу / Ред. О.О. Кагало, Б.Г. Проць. – Львів: ЗУКЦ, 2012. – 278с.

35. Бишоп К. Говорим на об щем языке. Система категорій охораняемых природних територій МСОП и ее применение на практике / К. Бишоп, Н. Дадли, А. Филлипс и С. Столтон. – М.: Р. Валент, 2006. – 172 с.

36. Треус В.Д. Заповедники Украины. – К.: Форсинг, 2001.– 240 с.

37. Борейко В.Е. Словарь деятелей охраны природы. – К.: Киевский эколого-культурный центр, 2002. – 524 с.

38. Борейко В.Е. Этика и менеджмент заповедного дела.–К.: Киевский эколого-культурный центр, 2005. – 328 с.

39. Заповідники і національні природні парки України. Науково-популярне видання. Під ред. З. Городинської. –К.: «Вища школа», 1999. – 232 с.

40. Ричард Б. Примак. Основы сохранения биоразнообразия. /Под ред. Смурова А.В. – М.: Издательство НУМЦ, 2002. – 141 с.